

Limburgse Regietafel

Asielopgave Limburg in beeld

Vanuit gemeentelijk perspectief

Inhoudsopgave

- 4 **Leeswijzer**
  - Waarom dit document en wat ging er aan vooraf?
  - Wat voor een document is dit?

- 6 **1. Visie op opgave**
  - De opgave is te groot voor gemeenten
  - Een stip op de horizon
  - De asielopgave staat niet op zichzelf
  - Verschil tussen doelgroepen
  - Evenwichtige mix
  - Draagkracht en draagvlak
  - Kleinschalig vs grootschalig

- 10 **2. Knelpunten**
  - Capaciteit van gemeenten in uitvoering (expertise en handen)
  - Financiële middelen
  - Draagvlak, lastig politiek speelveld
  - Draagkracht van sociale voorzieningen
  - Aanleg nutsvoorzieningen
  - Geen tot weinig geschikte locaties of vastgoed beschikbaar
  - Matching vergunninghouders
  - Kwaliteit opvang Veiligheidsregio
  - Bestaande samenwerking en gremia
  - Samenwerking met COA als negatief ervaren
  - Woningbouwcorporaties

- 15 **3. Wensen**

- 16 **Aan het Rijk**
  - 1. Lange termijn visie & structureel beleid
  - 2. Houdt oog voor de draagkracht
  - 3. Versterk de inzet op flexwoningen
  - 4. Stimuleer tussenvoorzieningen
  - 5. Trek de financiering opvang asiel en Oekraïners gelijk
  - 6. Laat asielzoekers eenvoudiger aan het werk
  - 7. Ondersteun (grootschalige) opvang Oekraïners
  - 8. Verbreed de financiering voor huisvesting van grote gezinnen
  - 9. Wees flexibel met de woningbouw verhoudingen
  - 10. Ontneem ruimtelijke beperkingen
  - 11. Neem BRP mee in de realisatiecijfers

- 19 **Aan de provincie**
  - 1. Visie op lange termijn opgave
  - 2. Regierol vanuit provincie en CdK
  - 3. Integraal perspectief en flexibiliteit

4. Extra capaciteit
5. Ondersteunende rol
6. Nutsvoorzieningen
7. Financiële ondersteuning
8. Toezicht

20 **Aan het COA**

1. Lange termijn visie & structureel beleid
2. Kleinschalige opvang
3. Matching
4. Snijverlies
5. Stimuleren tussenvoorzieningen
6. Samenwerking en communicatie
7. Tijdige en juiste registratie

22 **Aan de IND**

Drie aandachtspunten

23 **4. Wederkerige afspraken**

Stuur en stuw
Democratische legitimiteit
Leiderschap
Actiegerichtheid en slagkracht
Regionale regietafels
Gezamenlijke opgaven en uitwisseling
Haalbaarheid
Steun

26 **Hoe nu verder?**

Leeswijzer

Waarom dit document en wat ging er aan vooraf?

Limburg staat voor een grote opgave, namelijk het creëren van voldoende opvangplekken en huisvestingsmogelijkheden. In eerste aanleg voor asielzoekers en statushouders, echter er is nadrukkelijk ook behoefte om breder naar dit vraagstuk te kijken omwille van het 'waterbed'-effect richting andere woningzoekende doelgroepen die urgent zijn.

Er staat veel spanning op de opgave om voldoende opvangplekken te realiseren voor asielzoekers. Er is landelijk een structureel tekort aan opvangplekken wat tot schrijnende situaties leidt. In 2022 is de druk alleen maar groter geworden door de (Europese) vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne. Een groot aantal gemeenten spant zich tot het uiterste in om extra plekken te realiseren. Omwille van extra plekken en een betere spreiding is een meer dwingend wetsvoorstel in behandeling. Daarnaast verschuiven verantwoordelijkheden in de asielketen. Zo vervalt de verantwoordelijkheid voor de crisisnoodopvang van de Veiligheidsregio (VR) en staat de Commissaris van de Koning (CdK), als Rijksorgaan, de gemeenten bij in de (versnelings-)opgave voor extra opvangplekken. Hij rapporteert de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over de voortgang.

Het creëren van voldoende opvangplekken voor asielzoekers is weerbarstig. De opgave lost zich dan ook niet vanzelf op. Alleen in samenwerking en op basis van solidariteit, waarbij iedere gemeente zijn 'fair share' pakt, kan het probleem van onvoldoende opvangplekken verlicht worden. De regierol van de CdK en de Limburgse Regietafel (LiRT), moet hierin ondersteunen en bijdragen. Vanuit de LiRT is begin dit jaar een transitieplan opgesteld om op deze opgaven te kunnen acteren.

Berenschot ondersteunt de CdK en de LiRT in hun regierol en draagt bij aan het ontwikkelen van een aanpak om op korte termijn het benodigde aantal opvangplekken in de regio te realiseren.

Samen met medewerkers van de provincie, de VR en het COA wordt ondersteuning geboden door het opzetten van een gestroomlijnd proces, de opzet en implementatie van passende governance (regietafels) en de oprichting van een ondersteuningsteam. Dit team assisteert Limburgse gemeenten en andere betrokken stakeholders bij de uitvoering die leidt tot het creëren van extra opvangplekken en huisvesting.

Wat voor een document is dit?

Met alle Limburgse gemeenten zijn er individuele gesprekken gevoerd om te spreken over hun bestuurlijke reflectie op het Transitieplan en de hieraan gekoppelde opgaven. Daarnaast is er ingezoomd op initiatieven en ervaringen van gemeenten om inzicht te krijgen in potentieel aanbod. Daar waar er knelpunten zich voordoen zijn deze in kaart gebracht, evenals de wensen van gemeenten die voortkomen uit deze knelpunten. Ook is de inrichting van het proces en de rol/functie van de regietafels getoetst, samen met de bereidheid tot het leveren van bestuurlijke dan wel ambtelijke inbreng aan de tafel of het ondersteuningsteam.

De gesprekken bij de gemeenten leveren een algemeen beeld op over de haalbaarheid van de opgave, maar geeft ook inzicht in wat daarvoor nodig is. Dit document moet gelezen worden als een samenvatting van het gezamenlijke beeld van de gemeenten. Het weergeeft niet de positie van individuele gemeenten, de provincie of de LiRT.

De samenvatting is opgedeeld in vier categorieën:

1. de visie van gemeenten op de opgave
2. de voornaamste knelpunten waar gemeenten tegenaan lopen
3. welke wensen gemeenten hebben richting andere stakeholders in de keten
4. de randvoorwaarden die gemeenten stellen aan de gezamenlijke aanpak en wederkerige afspraken.

Deze samenvatting, die de belangrijkste inzichten bevat die zijn verkregen uit de gemeentelijke gesprekken, maakt deel uit van het lopende proces van het opstellen van het Regionaal Uitvoeringsprogramma voor de Asielopgave.

1. Visie op opgave

De 31 gemeenten van Limburg zijn divers en verschillen van elkaar op cultureel, sociaaleconomisch, demografisch en geografisch gebied. Er zijn plattelandsgemeenten en gemeenten met grootstedelijke problematiek en alles wat zich daartussen bevindt. Elke gemeente heeft haar eigen context, geschiedenis en ervaringen met de opgaven. Hoewel de verschillen merkbaar zijn, zien we ook veel overeenkomsten. Vanuit de inventarisatie zijn de volgende elementen naar voren gekomen die een overall beeld van hun visie op de opgave weergeeft:

De opgave is te groot voor gemeenten

De grote meerderheid van de gemeenten geeft aan dat ze de asielopgave zien als een gezamenlijke opgave waar ze hun verantwoordelijkheid voor willen pakken en een bijdrage aan willen leveren. Ze zijn hiervoor in de meeste gevallen echter niet toegerust; ze missen capaciteit en expertise. De capaciteit van de gemeenten staat al lange tijd onder druk als gevolg van de decentralisatie van taken op het gebied van onderwijs, zorg en het sociaal domein. De asielopgave en de opvang van Oekraïense vluchtelingen voelt als een extra belasting. Daarnaast betwijfelen sommige gemeenten of de asielopgave staatsrechtelijk bij hun takenpakket hoort. Er is immers geen sprake van een resultaatverplichting op dit moment.

De gemeenten geven aan zich ernstige zorgen te maken over de alsnog groeiende opgaven, en de afnemende mogelijkheden die zij zien om deze opgaven in te vullen door verschillende knelpunten die hieronder uiteen worden gezet. Het gaat in veruit de meeste gevallen niet om het niet willen maar om het niet kunnen. De opgaven worden ervaren als onhaalbaar en onhoudbaar op de lange termijn.

Een stip op de horizon

De gemeenten ervaren grote onzekerheid over de omvang van de totale opvang-opgave die in de toekomst op hen afkomt. Ze willen weten wat er de komende jaren van hen verwacht wordt en hiervoor verwachten ze een structurele langetermijnvisie vanuit Den Haag. Het op- en afschalen van opvangplekken in het verleden heeft tot frustratie geleid. Vanuit de provincie, de CdK en het nieuwe college van Gedeputeerde Staten wordt leiderschap verwacht – specifiek op deze opgave. Helderheid over de omvang en een regierol op de aanpak van de opgave wordt gewenst.

De asielopgave staat niet op zichzelf

De opvang van asielzoekers, Oekraïense ontheemden, de huisvesting van statushouders en de huisvesting van arbeidsmigranten zijn nauw met elkaar verbonden. Deze verschillende opgaven drukken telkens op een beperkt beschikbaar woningaanbod. Bovendien zijn er nog andere specifieke doelgroepen die met spoed een woning zoeken, die ook concurreren in dezelfde markt. De opgave kan daar niet los van worden gezien en moet integraal benaderd worden. Veel gemeenten oriënteren zich op het plaatsen van flexwoningen om voor de verschillende groepen een oplossing te vinden. Dit biedt kansen om dit jaar en komend jaar het woningaanbod aanzienlijk te vergroten.

Vershil tussen doelgroepen

Tegelijkertijd zijn er ook aanzienlijke verschillen tussen de doelgroepen. Dit hangt bijvoorbeeld samen met de achtergrond en het draagvlak voor opvang of huisvesting van de doelgroep. Ook verschillen de beleidskaders en de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten per doelgroep. Dit heeft effect op de tijd en inspanning die van een gemeente nodig is om opvang of huisvesting te realiseren. De huisvesting en integratie van statushouders vraagt bijvoorbeeld meer inzet van een gemeente dan de opvang van asielzoekers. Het draagvlak voor Oekraïners is groter om culturele redenen, maar ook omdat zij direct en full time aan het werk mogen, zonder verdere beperkingen. Daarentegen hebben asielzoekers een tewerkstellingsvergunning (TWV) nodig, welke na zes maanden kan worden aangevraagd en waarna maximaal 24 weken per jaar kan worden gewerkt. Daarbij komt dat gemeenten vanuit het Rijk een ruime financiële tegemoetkoming ontvangen voor de realisatie van opvangplekken voor Oekraïense ontheemden, waarvan de restgelden vrij besteed kunnen worden. Ook in het geval van arbeidsmigranten speelt er een sterke economische prikkel om huisvesting te organiseren. Dit draagt eraan bij dat gemeenten gestimuleerd worden om zich meer in te zetten om voor de opvang van Oekraïense ontheemden of de huisvesting van arbeidsmigranten.

Evenwichtige mix

Een verdeling van verschillende soorten inwoners in een gemeente is van belang voor een evenwichtige gemeenschap. De opvang van verschillende doelgroepen, waaronder asielzoekers, Oekraïense ontheemden en vergunninghouders komt in toenemende mate in dezelfde wijken en buurten terecht, vaak met veel sociale huur. Over het algemeen zijn deze wijken sociaal-economisch minder sterk. Gemeenten willen een evenwichtige mix van allerlei doelgroepen in de wijken stimuleren, omdat dit mogelijkheden tot succesvolle integratie vergroot en het draagvlak voor opvang ten goede komt. Omdat de beschikbare woningen en locaties schaars zijn lukt dit momenteel in onvoldoende mate. Sommige gemeenten vrezen dat dit kan leiden tot ontwrichting van de samenleving op de langere termijn.

Draagkracht en draagvlak

Gemeenten maken zich grote zorgen over de gevolgen van opvang en huisvesting van de verschillende groepen op de draagkracht van een gemeente op het gebied van gezondheidszorg, sociale voorzieningen, mobiliteit, onderwijs en veiligheid.

De instroom van asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden moet in balans zijn met de draagkracht en draagvlak. Gemeenten zien in veel gevallen dat dit ernstig knelt.

Kleinschalig vs grootschalig

Vanuit de gemeenten bestaan verschillende opvattingen over de gewenste omvang van opvanglocaties. De meeste gemeenten geven aan een voorkeur te hebben voor grootschalige (structurele) opvangplekken, aangezien deze eenvoudiger en professioneler te beheren zijn. Andere gemeenten zien meer in kleinschalige opvang, zodat er sprake is van een evenredigere verdeling tussen en binnen de gemeenten en dorpskernen. Dit zou ook de integratie bevorderen. Vanuit de gemeenten zijn enkele potentiële kleinschalige opvangplekken en tussenvoorzieningen voor asielzoekers beschikbaar. Het COA heeft aangegeven hiervoor open te staan, al komt dit in de praktijk nog niet echt op gang.

2. Knelpunten

In de aanpak van de opgaven lopen gemeenten tegen meerdere knelpunten aan. De knelpunten zijn gevarieerd; ze hebben betrekking op verschillende stadia van zowel het proces van realisatie als het beheer van locaties. De omvang van een gemeente is bepalend voor de mate waarin een knelpunt als licht of zwaar wordt ervaren. In elk geval werken de knelpunten gezamenlijk erg belemmerend voor de aanpak van gemeenten als antwoord op de opgaven. Vanuit de 31 gesprekken zijn de volgende knelpunten geïnventariseerd:

Capaciteit van gemeenten in uitvoering (expertise en handen)

Al langere tijd worden er meer taken bij gemeenten belegd; er is sprake van decentralisatie op verschillende domeinen. Daarnaast worden overheden geconfronteerd met verschillende crises (Covid, stikstof, asiel, energie) die elkaar in rap tempo opvolgen en veel aandacht vragen. Veel gemeenten geven aan dat ze hier de capaciteit niet voor hebben, de uitvoeringskracht is beperkt. Ook beschikken gemeenten in sommige gevallen niet over de expertise om bepaalde complexe procedures probleemloos uit te kunnen voeren.

Gemeenten geven aan dat dit ook geldt voor de asielopgave. In het proces van realisatie is er sprake van tijdrovende stappen, zoals:

- Aanbestedingsprocedures (bijv. met betrekking tot nieuw te bouwen flexwoningen)
- Beroeps- en bezwaarprocedures
- Uitvoeren van noodzakelijke toetsen (stikstof-, ecologie-, archeologie-, grond- of geluidstoets)
- Ruimtelijke ordening; visie, regelgeving en beleid. RO-procedures, vergunningaanvragen en het wijzigen van bestemmingsplannen kunnen vertragend werken doordat de procedures ingewikkeld zijn en van zichzelf veel tijd kosten.
- Organiseren van participatie. Ten behoeve van het draagvlak is het zeer raadzaam om inwoners te betrekken bij ontwikkelingen op gebied van opvang en huisvesting. Een participatieproces dient echter goed doordacht te zijn en zorgvuldig uitgevoerd te worden.

Financiële middelen

Hoewel er al verschillende stimulerende (financiële) regelingen bestaan komt het voor dat een project of een specifieke casus tussen wal en schip valt (zoals in het geval van de Regeling grote gezinnen) of dat de regeling ontoereikend is voor de kosten die er gemaakt moeten worden. De financiële uitdaging wordt dan niet voldoende weggenomen om vooruitgang te stimuleren. In het geval van flexwonen is het een uitdaging om de business case dekkend te krijgen.

Draagvlak, lastig politiek speelveld

Asiel en immigratie zijn in veel gemeenten politiek gevoelige onderwerpen. In sommige gemeenten zijn er bestuurders of politieke partijen die een strengere aanpak van immigratie en asielvoorwaarden voorstaan. In deze gemeenten is het een uitdaging om voortvarend aan de slag te gaan. Daarnaast gaven

verschillende gemeenten aan dat er (vooral in eerste instantie) weerstand ontstaat vanuit de lokale gemeenschap wanneer het gaat over opvang van vluchtelingen of huisvesting van vergunninghouders. Naast principiële houdingen tegenover nieuwkomers wordt vaak genoemd dat inwoners zich zorgen maken over de toenemende druk op zaken waar al tekorten van zijn in de regio, bijv. betaalbare huizen, banen en sociale voorzieningen. Wat ook geconstateerd wordt is dat wanneer eenmaal een locatie ingericht en operationeel is, weerstand tegenover de nieuwkomers vaak vermindert en bewoners weinig tot geen last ervaren van de nieuwkomers.

Draagkracht van sociale voorzieningen

Om de opvang te kunnen bieden van een acceptabele en humanitaire kwaliteit zijn voorzieningen nodig op het gebied van onderwijs, kinderopvang, gezondheidszorg (GGZ, GGD, huisartsen), integratie, veiligheid, mobiliteit en infrastructuur. Opvang en huisvesting drukt op deze voorzieningen. Sommige gemeenten gaven aan de maximale capaciteit van bijvoorbeeld scholen en huisartsenpraktijken bereikt is en dat kinderen en cliënten deze voorzieningen moeten opzoeken in buurgemeenten. Er ontstaat een waterbed-effect.

Aanleg nutsvoorzieningen

Er zijn lange wachttijden voor het aanleggen van nutsvoorzieningen (bijv. bij Enexis), bijvoorbeeld op gebied van gas en stroom. In delen van Limburg is de wachttijd voor de aanleg van elektriciteitskabels toegenomen tot 100 weken. Dit vormt een probleem voor reguliere woningbouw, flexwonen en ook voor het creëren van opvanglocaties waar nog geen voorzieningen beschikbaar zijn. Om op al deze vlakken versnelling te realiseren is een drastische versnelling nodig op aanleg en verzwaring van het elektriciteitsnetwerk.

Geen tot weinig geschikte locaties of vastgoed beschikbaar

Om nieuwe opvanglocaties te realiseren, zijn gebouwen of percelen essentieel. Wanneer de gebouwen of percelen in gemeentelijk bezit geen geschikte opties meer bieden, kunnen gemeenten zich richten tot particulieren of marktpartijen voor mogelijke oplossingen. Dit resulteert echter in een grotere afhankelijkheid van deze partijen bij het creëren van opvangplekken of huisvesting. Een vaak voorkomende belemmering hierbij zijn de "onredelijke of onrealistische" eisen gesteld door de betreffende eigenaar.

Een additionele hindernis is dat bepaalde beschikbare locaties niet direct geschikt zijn voor opvang, maar wel aangepast kunnen worden. Dit impliceert extra kosten. Het is van belang dat de investering in verhouding staat tot de uiteindelijke waarde die het genereert. Dit is geregeld een uitdaging en vormt daardoor een obstakel bij het creëren van meer opvangplekken.

Matching vergunninghouders

Het COA koppelt personen die een verblijfsvergunning hebben gekregen aan een specifieke gemeente. De gemeente staat vervolgens aan de lat om diegene een passende woning aan te bieden. Dit 'matchings-proces' van vergunninghouders met gemeenten laat nog veel te wensen over.

De match tussen een vergunninghouder en de betreffende gemeente is soms niet logisch. Bijvoorbeeld, een vergunninghouder die verblijft in het AZC van Leudal wordt gekoppeld aan gemeente Vaals. Dit maakt de integratie op den duur lastiger aangezien de gekoppelde persoon opnieuw moet beginnen in een nieuwe omgeving. Ook is de matching vaak niet (voldoende) afgestemd op kenmerken van gemeenten. Met kenmerken wordt bijvoorbeeld bedoeld op de lokale arbeidsmarkt. Als een gemeente behoefte heeft aan zorgpersoneel, en de gekoppelde persoon hier ervaring in- of affiniteit mee heeft, dan kan het aanbod naadloos aansluiten op de vraag. Op deze wijze kan de betreffende persoon direct meedraaien in de lokale gemeenschap door middel van werk.

Een specifieke knelpunt is dat gemeenten vaak grote gezinnen (7+ personen) dienen te huisvesten. Logischerwijs zijn hiervoor grote woningen nodig, die vaak niet beschikbaar zijn. Daarom moet bestaand woningaanbod vaak worden aangepast, wat kosten met zich meebrengt. De gemeenten zouden graag meer willen doen op dit gebied, maar hiervoor zijn financieringsregelingen vanuit het Rijk nodig om de niet-rendabele kosten van verbouwingen te dekken.

Kwaliteit opvang Veiligheidsregio

De veiligheidsregio mist de expertise die een professionele organisatie zoals het COA bezit om de kwalitatieve zorg en opvang te kunnen regelen voor Oekraïense ontheemden. Veel gemeenten geven aan dat ze in de eerste fase van de Oekraïne opvang gevoelsmatig het wiel moesten uitvinden voor het organiseren van opvanglocaties en de aangrenzende sociale dienstverlening. Uiteindelijk verloopt in veel gevallen het beheer van de opvang van Oekraïense vluchtelingen naar wens.

Gemeenten voelen zich echter niet toegerust om GGZ voor getraumatiseerde of anderszins benodigde zorg voor Oekraïense vluchtelingen te organiseren.

Bestaande samenwerking en gremia

Samenwerking tussen gemeenten vindt in verschillende vormen en schaalgroottes plaats. Variërend per beleidsthema en gremium verloopt deze samenwerking wel of niet naar behoren. Gemeenten in de regio Midden-Limburg benoemen dat hier nodige stappen in te maken zijn, zoals in het concrete geval van het BO wonen. Daarentegen verloopt de samenwerking tussen burgemeesters in veiligheidsregio's Limburg-Noord en in Zuid-Limburg beter.

Samenwerking met COA als negatief ervaren

De werkdruk en het capaciteitstekort bij het COA wordt zwaar gevoeld. De samenwerking met het COA wordt regelmatig als negatief ervaren door gemeenten. Bestuurders en ambtenaren gaven aan dat men het gevoel heeft niet (voldoende) op voorhand meegenomen te worden in mogelijke leads en ontwikkelingen. Daarnaast wordt de houding van het COA als erg star en stroperig ervaren; schakelen is moeizaam.

Woningbouwcorporaties

Gemeenten zijn met betrekking tot de huisvesting vergunninghouder zeer sterk afhankelijk van woningcorporaties. In de meeste gevallen verloopt deze samenwerking goed. Echter, in veel gemeenten is de mutatiegraad van de woningvoorraad van de corporaties laag. Dit maakt het huisvesten ondanks de prestatieafspraken extra uitdagend. Daarnaast signaleren corporaties samen met gemeenten ook dat vergunninghouders, door de beperkte mogelijkheden veelal in dezelfde wijken neerstrijken waar veel sociale huur is. Het is niet wenselijk om een te groot aandeel van één doelgroep in een dergelijke wijk te huisvesten. Het is voor de integratie en het draagvlak belangrijk dat er sprake is van een mix van soorten bewoners.

3. Wensen

In de gesprekken is actief uitgevraagd op welke manier gemeenten ondersteund kunnen worden in het realiseren van de verschillende opgaven. Vanzelfsprekend kwamen er verschillende 'wensen' aan bod die de knelpunten die zich voordoen bij het realiseren van nieuwe opvanglocaties, mogelijk kunnen verminderen. Het doel van deze wensenlijsten is om mogelijke oplossingen in die richting te verkennen. De verschillende wensen zijn naar de geadresseerde partner in de keten gecategoriseerd.

Aan het Rijk

1. Lange termijn visie & structureel beleid

- Momenteel is er geen stip op de horizon. Gemeenten zitten in onzekerheid over de opgaven die de komende jaren op hen afkomen. De doelstelling wordt ieder half en heel jaar verhoogd (resp. vergunninghouders en asielzoekers). Voor Oekraïners is de frequentie van opschaling onbekend. Lange termijn prognoses zijn gewenst.
- Zoals aangegeven in de brandbrief van de Zuid-Limburgse gemeenten: het absorptievermogen raakt op. Gemeenten lopen tegen grenzen aan en het draagvlak onder de bevolking neemt sterk af.
- Het beleid van op- en afschalen, wat inhoudt dat locaties moeten openen en sluiten, werkt beknellend en frustrerend. Deze werkwijze drukt zwaar op de uitvoering. Het is kostbaar en het bemoeilijkt het creëren van draagvlak. Anticyclisch beleid en langetermijnprognoses zijn gewenst.
- Er is behoefte aan een Europese aanpak. Een effectiever beleid voor uitzetting en een selectieproces bij de grens zijn nodig. Het is belangrijk om realistisch te zijn over wat haalbaar is. Er worden beloftes gedaan om de asielstroom op Europees niveau aanzienlijk te verminderen. Als deze beloftes vervolgens niet worden waargemaakt, ontstaat er meer weerstand tegen het lokaal opvangen van vluchtelingen. Dit maakt het voor lokale bestuurders extra moeilijk om voldoende opvangplekken te realiseren.

2. Houdt oog voor de draagkracht

- Gemeenten geven aan dat het in deze opgaven niet enkel gaat over de bouw van woningen en de realisatie van opvangplekken, maar dat ervoor moet worden gezorgd dat deze in balans zijn met de versterking van de draagkracht en maatschappelijke voorzieningen.
- Om de opvang te kunnen bieden van een acceptabele en humane kwaliteit zijn voorzieningen nodig op het gebied van o.a. onderwijs, kinderopvang, gezondheidszorg (GGZ, GGD, huisartsen), integratie, veiligheid, mobiliteit en infrastructuur.
- Het stimuleren van lokale veiligheidsinitiatieven kan ervoor zorgen dat de impact (als gevolg van huisvesting/opvang) op de ordehandhaving binnen een gemeente wordt beperkt. Een concreet voorbeeld hiervan is de structurele financiering voor initiatieven zoals de Flying Squad; een groep BOA's die zich inzet voor de gemeenten Nijmegen, Boxmeer, Grave, Sint Anthonis en Venray om overlast tegen te gaan. Dergelijke initiatieven hebben een positief effect op de draagkracht van gemeenten.

3. Versterk de inzet op flexwoningen

- Het plaatsen van flexwoningen wordt als een kans gezien. De randvoorwaarden moeten echter wel ingevuld worden. Diverse gemeenten krijgen de businesscase ondanks de beschikbare regelingen niet rond, met name in het geval van een onrendabele top bij kleinschalige projecten. Gemeenten verlangen aan-scherping van de bestaande financiële regelingen vanuit het Rijk om deze hierop passender te maken.
- Daarnaast bestaan er grote zorgen over de vertraging als gevolg van de aansluiting van nutsvoorzieningen (in sommige gevallen termijnen van 80 tot 100 weken). De gemeenten wensen krachtige inzet vanuit het Rijk om dit knelpunt te verminderen.

4. Stimuleer tussenvoorzieningen

De gemeente Horst aan de Maas heeft serieuze plannen om een tussenvoorziening te realiseren voor kansrijke asielzoekers en statushouders die in afwachting zijn van een woning (groep die normaliter in een opvanglocatie verblijft). Het hete hangijzer hierin is de financiering. Dit kan de gemeente niet zelfstandig bekostigen. Het huidige financieringsbeleid van het COA is enkel gericht op de realisatie van asielzoekerscentra.

5. Trek de financiering opvang asiel en Oekraïners gelijk

Gemeenten ontvangen een grote financiële impuls vanuit het Rijk voor de opvang van Oekraïners. Dit werkt erg stimulerend. De gemeenten hebben niet een dergelijke financiële prikkel voor de opvang van asielzoekers, waardoor deze doelgroep "minder populair" is. Dit verschil tussen doelgroepen moet niet gestimuleerd worden.

6. Laat asielzoekers eenvoudiger aan het werk

- Oekraïners kunnen vanaf de eerste dag aan de slag. Dit is voor asielzoekers niet het geval. Dit is onevenredig beleid en bemoeilijkt de integratie. Een snellere toetreding tot de arbeidsmarkt is hard nodig. Gemeente Horst aan de Maas is hier een proef mee aan het draaien om 'kansrijke' asielzoekers hierbij te helpen.
- Daarnaast mogen asielzoekers slechts 24 weken per jaar werken; een belemmering die voor Oekraïense ontheemden niet bestaat. Momenteel loopt in hoger beroep een rechtszaak waardoor deze regel mogelijk ongeldig wordt verklaard.

7. Ondersteun (grootschalige) opvang Oekraïners

Het beheer van opvang van Oekraïners, zowel gemeentelijke opvang als particuliere opvang, is intensief. Gemeenten staan

hier bijna geheel alleen voor aan de lat. Ondersteuning voor gemeenten wordt vanuit de VR gegeven, maar de VR is hier niet goed op toegerust. Een centrale professionele organisatie zoals het COA kan hier mogelijk een rol in nemen, wellicht door het beheer uit handen te nemen of door expertise te delen hoe dit lokaal slimmer, sneller of beter georganiseerd kan worden. Met name op het gebied van GGZ wensen de gemeenten ondersteuning. De aanpak van grootschalige opvang van arbeidsmigranten kan hiervoor ook als voorbeeld dienen.

8. Verbreed financiering voor huisvesting van grote gezinnen

Het beschikbare woningaanbod is veelal ongeschikt voor de huisvesting van grote gezinnen. Woningaanpassingen zijn hiervoor nodig. Gemeenten hebben behoefte aan een nieuwe tranche van de Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders. Per 3 juli wordt deze regeling opgesteld voor gezinnen van 7 personen of meer. Gezinnen met 6 personen komen niet in aanmerking, terwijl gemeenten dat ook ervaren als een groot gezin met specifieke woonbehoeften.

9. Wees flexibel met de woningbouw verhoudingen

Op dit moment geldt de regel dat voor nieuwbouwprojecten 2/3e van het woningaanbod moet vallen binnen het betaalbare segment. Er is echter behoefte aan enige flexibiliteit op dit gebied. Het is wenselijk dat er mogelijkheden zijn om meerdere projecten te bundelen en elkaar te compenseren, zolang de verhoudingen onder aan de streep in overeenstemming zijn met de gestelde eisen.

10. Ontneem ruimtelijke beperkingen

Een specifiek probleem voor plattelandsgemeenten is bijvoorbeeld dat ruimtelijke ontwikkelingen nabij buitengebieden enorm uitdagend zijn vanwege spuitcirkelregelgeving. Deze fictieve zones leiden vaak tot extra kosten en vereisen afkoopregelingen bij bouwplannen. Er is behoefte aan een herziening van de wetgeving of nieuwe normen voor omgang met spuitcirkels en bijbehorende jurisprudentie.

11. Neem BRP mee in de realisatiecijfers

Oekraïense ontheemden worden niet enkel opgevangen in gemeentelijke opvanglocaties. In veel gevallen zijn zij opgenomen door particulieren in hun eigen huishouden. De opvang door particulieren is een belangrijke bijdrage voor de aanpak van de opgave. Deze vorm van opvang wordt echter niet meegeteld

in de landelijke realisatiecijfers, ondanks dat gemeenten ook voor dit deel van de doelgroep zich inzetten en deze groep gebruik maakt van de sociale voorzieningen. De gemeenten wensen dat de registratie in het BRP wordt meegeteld.

Aan de provincie

1. Visie op lange termijn opgave

Voor de aanpak van de verschillende opgaven is een stip aan de horizon nodig waar de gemeenten in gezamenlijkheid en met commitment naartoe kunnen werken. Dit commitment is nodig op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau. Hiervoor moeten regionale, bindende afspraken worden gemaakt. De CdK moet het voortouw nemen en de boodschap helder uitdragen dat dit een gezamenlijke opgave is waaraan iedere gemeente dient bij te dragen.

2. Regierol vanuit provincie en CdK

De CdK en de provincie moeten zichtbaar(der) zijn in dit dossier en leiderschap tonen. Ze moeten sturing geven aan de gezamenlijke opgave. De CdK moet zijn boodschap (moreel appél voor pakken van fair share) verkondigen richting colleges, gemeenteraden en inwoners. Daarnaast verlangen de gemeenten ook een sterke vertegenwoordigende rol vanuit de CdK op dit dossier richting Den Haag.

3. Integraal perspectief en flexibiliteit

Gemeenten ervaren hoge druk vanuit de provincie en het Rijk om bij te dragen aan de woningbouwopgave. Tegelijkertijd ervaren ze ook belemmeringen vanuit dezelfde provincie met betrekking tot toestemming/vergunningverlening voor de realisatie van woningen. Ruimtelijke ontwikkelplannen of RO-procedures kunnen beknellend werken. Dit geldt o.a. voor vergunningsverlening voor bouwprojecten in het buitengebied in het kader van flora en fauna (uilen, dassen, vleermuizen) of bijvoorbeeld geluidshinder. Gemeenten verwachten een meewerkende houding vanuit de provincie.

4. Extra capaciteit

Er is behoefte aan een flexibele pool (vliegende brigade) die lokaal kan worden ingezet ter ondersteuning van het ambtelijk apparaat. Deze ondersteuning moet o.a. planologische, juridische en financiële kennis bezitten om gemeenten te helpen in

hun werkzaamheden te versnellen. Gemeenten hebben extra handen nodig om bijv. businesscases uit te werken, bezwaarschriften af te handelen, juridische procedures rondom (flex) woningen vlot te kunnen doorlopen.

5. Ondersteunende rol

Coördinerende rol voor bundelen van aanvragen voor flexwonen richting Taskforce en voor het bundelen van aanvragen voor de herplaatsingsgarantieregelingen.

6. Nutsvoorzieningen

In de uitvoering loopt men tegen problemen aan in de aanleg van nutsvoorzieningen. Wachttijden voor de aanleg van een elektriciteitsnetwerk zijn lang (soms 80 tot 100 weken). De gemeenten verlangen een sterke betrokkenheid van de provincie om de aanpak van dit knelpunt in goede banen te leiden.

7. Financiële ondersteuning

Financiële ondersteuning is gewenst op de verschillende aspecten van de opgaven ter versterking van de draagkracht van gemeenten. Een illustratief voorbeeld is de uitbouw van een basisschool die nodig is om de toename van leerlingen het hoofd te bieden. Er bestaat een grote vraag naar SPUK-gelden, onder andere voor het in positie brengen van de taskforce versnellen flexwonen onder leiding van Daniëlle Arends. Deze taskforce bestaat uit experts zoals stedenbouwkundigen, ruimtelijke planners en duurzaamheidsadviseurs. Ze spelen een waardevolle rol bij de realisatie van flexwoningen en kunnen gemeenten ontlasten. Ze bieden tijdelijk extra capaciteit voor gemeentelijke flex-projecten.

8. Toezicht

Flexibiliteit van de provincie met betrekking tot de interventieladder van het interbestuurlijk toezicht (IBT) in het geval dat de oorzaak voor de achterstand op de taakstelling voor huisvesting vergunninghouders niet bij de desbetreffende gemeente ligt.

Aan het COA

1. Lange termijn visie & structureel beleid

- Momenteel is er geen stip op de horizon. Gemeenten zitten in onzekerheid over de opgaven die de komende jaren op hen

afkomen. De doelstelling wordt ieder half en heel jaar verhoogd (resp. vergunninghouders en asielzoekers). Voor Oekraïners is de frequentie van opschaling onbekend. Lange termijn prognoses zijn gewenst.

2. Kleinschalige opvang

Veel gemeenten hebben in het verleden locaties aangedragen voor de realisatie van een kleinschalige AZC. Deze zijn vaak vanwege de schaalgrootte afgewezen. De eisen van het COA werken belemmerend. Kleinschalige opvang (bijv. 100-200 plekken) heeft daarnaast in bepaalde gevallen voor (kleine) gemeenten de voorkeur, omdat dit minder drukt op het draagvlak en de draagkracht, dan een grootschalige opvang. Het COA schijnt momenteel deze voorwaarden te gaan versoepelen, maar hierover is nog veel onduidelijkheid door tegenstrijdige berichten van COA-medewerkers. Uniforme en heldere criteria dan wel richtlijnen zijn nodig.

3. Matching

- Koppel statushouders aan gemeenten in de nabijheid van een AZC. Op deze manier kunnen statushouders in afwachting van een woonruimte wel alvast een start maken met de integratie/inburgering.
- Diverse gemeenten geven aan dat de beschikbare woningvoorraad niet matcht met de koppelingen. Zo zijn er bijvoorbeeld gezinswoningen beschikbaar, maar worden er enkel alleenstaande gekoppeld aan de gemeente.
- Gemeente moeten vaak lang wachten totdat een nareiziger arriveert (vertraging IND), terwijl de woning wel al beschikbaar is. Dit is niet zichtbaar in de realisatiecijfers.
- Koppel vergunninghouders met gemeente op bijv. behoeften op lokale arbeidsmarkt en achtergrond vergunninghouder (beter benutten potentieel vergunninghouder).
- Koppel vergunninghouders met gemeente op basis van beschikbaar (of ontwikkelbaar) woningaanbod. Het huisvesten van een gezin van 11 personen vraagt om andere woningen dan voor het huisvesten van alleenstaanden.

4. Snijverlies

In veel gevallen wordt de huisvesting die door de gemeenten wordt opgeleverd niet optimaal benut. Alleenstaanden krijgen de woningen toebedeeld, maar gezinshereniging laat maanden, soms jaren op zich wachten. Gemeenten worden vervolgens erop gewezen dat zij hun wettelijke taakstelling niet hebben gehaald, buiten hun invloedssferen om.

5. Stimuleren tussenvoorzieningen

De gemeente Horst aan de Maas heeft serieuze pannen om een tussenvoorziening te realiseren voor kansrijke asielzoekers en statushouders die in afwachting zijn van een woning (groep die normaliter in een opvanglocatie verblijft). Het hete hangijzer hierin is de financiering. Dit kan de gemeente niet zelfstandig bekostigen.

6. Samenwerking en communicatie

- Neem gemeenten aan de voorkant van een proces mee rondom mogelijke opvanglocaties en houdt gedurende de ontwikkelingen hiervan op de hoogte.
- Investeer in de relatie met gemeenten. Zorg bij bestaande locaties voor goed management dat zich sterk focust op goede contacten en communicatie met de omgeving en de gemeente. Goed management is essentieel voor goedbeheer.

7. Tijdige en juiste registratie

Verwerking van administratie en registratie loopt geregeld achter bij het COA (bijv. vergunninghouders die inmiddels zijn geplaatst) of er worden gegevens tussentijds gewijzigd zonder toelichting of terugkoppeling. Dit zorgt voor onduidelijkheid en frustratie.

Aan de IND

- 1.** De Immigratie en Naturalisatiedienst heeft dermate grote achterstanden dat in de praktijk gezinshereniging erge vertraging oploopt. Hierdoor wordt huisvesting in bepaalde gevallen niet goed benut.
- 2.** Afhandeling van een dossiers bij IND versnellen (of in ieder geval sneller een onderscheid maken in kansrijk en niet-kansrijk), dan zijn asielzoekers nog niet al helemaal ingeburgerd als ze toch niet mogen blijven.
- 3.** Het aantal asielzoekers dat Nederland wordt binnengelaten afstemmen op de capaciteit van de IND.

4. Wederkerige afspraken

De uitdagingen rondom de asielopgave zijn complex en vragen om een gezamenlijke aanpak. Het is van belang dat gemeenten samenwerken in regionaal verband en met de provincie. Ter ondersteuning van deze samenwerking moeten wederkerige afspraken worden gemaakt tussen de gemeenten en provincie, die als randvoorwaarden dienen. Vanuit de inventarisatie zijn de volgende voorwaarden naar voren gekomen die de gemeenten van belang achten.

Stuur en stuw

Om de opgave op succesvolle wijze aan te pakken is sturing op alle bestuursniveaus nodig; nationaal, provinciaal, regionaal en gemeentelijk. Deelnemende partijen dienen zich te committeren aan de doelstellingen, voorwaarden en aanpak en op die manier mandaat en doorzettingsmacht verlenen aan de LiRT en de regionale regietafels. Elk van deze partijen moet zijn bijdrage leveren, zodat de bereidwilligheid van de anderen niet negatief wordt beïnvloed. CdK en LiRT moet stuur en stuw op de opgave tonen.

Democratische legitimiteit

Voor de realisatie van opvangplekken voor asielzoekers en Oekraïense ontheemden bestaat geen wettelijke verplichting. Het is om die reden dat het commitment enkel vanuit de gemeenten zelf kan komen; dat betreft zowel de colleges als de gemeenteraden. De gemeenteraden moeten zorgvuldig en intensief worden betrokken om zodoende het draagvlak en de draagkracht te behouden.

Leiderschap

vanuit de colleges van B&W en vanuit de CdK is daarvoor van belang. Gemeenteraden en inwoners moeten worden meegenomen in de gezamenlijke aanpak. Persoonlijke betrokkenheid en moreel leiderschap vanuit de CdK is nodig om het voortouw te nemen en de boodschap helder uitdragen dat elke gemeente zijn 'fair share' pakt. De opgave wordt niet opgelost door de realisatie van opvangplekken en huisvesting van onderaf.

Actiegerichtheid en slagkracht

Vanuit de afspraken moet daadkracht en een concrete aanpak volgen. De overlegtafel moet een agenda volgen die deze concrete aanpak stimuleert. Tevens kan hier een ambtelijke laag/ondersteuningsteam een grote rol in spelen.

Regionale regietafels

De regionale regietafels moeten worden samengesteld op het juiste regionale niveau; een 'Poolse landdag' moet voorkomen worden. Gemeenten verschillen in inzicht welk niveau hiervoor het meest passend is. De meeste gemeenten zien het bestaande Bestuurlijk Overleg (BO) Wonen als meest geschikte overlegtafel om de samenwerking op de thematiek te laten plaatsvinden, mits de wethouders sociaal domein in een bepaalde vorm

betrokken worden. In de asielopgave is huisvesting een belangrijk aspect gelet op de koppeling met statushouders. Daarnaast werken de gemeenten ook op andere thema's intensief samen in deze regionale samenstelling.

Gezamenlijke opgaven en uitwisseling

Gemeenten zijn voorstander van de mogelijkheid om de verschillende opgaven in gezamenlijkheid aan te pakken en de kwantitatieve opgaven van de verschillende doelgroepen met elkaar uit te kunnen wisselen. Het dashboard en de regionale tafels worden hiervoor als nuttige middelen gezien. De gemeenten achten het hierbij van belang om, gelet op de verschillen tussen de doelgroepen, afspraken te maken over de onderlinge verhoudingen van de doelgroepen.

Haalbaarheid

Gemeenten geven aan dat het essentieel is dat er continue een link is met ambtelijke collega's van verschillende beleidsdomeinen. Dit is van belang om de haalbaarheid van zaken die bestuurlijk besproken worden te onderstrepen.

Steun

Aanvullend wensen de gemeenten ook helderheid te krijgen over de rol en werkwijze van het ambtelijk ondersteuningsteam van provinciale en (sub) regionale regietafels.

Hoe nu verder?

Na deze inventarisatie hebben we een duidelijk beeld gekregen van de onderlinge verhoudingen tussen gemeenten en de mogelijkheden voor asielopvang op korte termijn in de regio. Op basis van deze inzichten ontwikkelen we een Regionaal Uitvoeringsprogramma voor de Asielopgave. Hoewel een deel van het uitvoeringsprogramma van toepassing zal zijn op de Limburgse gemeenten zelf, zullen er twee afzonderlijke programma's worden opgesteld; één voor Limburg Noord en één voor Zuid-Limburg.

De potentiële locaties in de gemeenten waar huisvesting en/of opvang gecreëerd zou kunnen worden, moeten in de hoofdrol komen. Dat richt zich met name op locaties voor flexwoningen, doorstroomlocaties en centra voor asielzoekers. Daar waar er drempels zijn om te komen tot uitvoer of ontwikkeling moeten die worden verlaagd of worden weggenomen. Van erover praten (en deels ook klagen) moeten we in de doe-houding komen. Degene die al in deze houding staan moeten ondersteunt worden. Deze beweging is nodig om uit een houding te komen waarin er veel op elkaars verantwoordelijkheden gewezen wordt en hiermee voortgang op de opgave stil dreigt te vallen.

Hiertoe zal de CdK initiatief nemen. De CdK zal samen met de LiRT deze proactieve en opgavegerichte beweging aanjagen en initiatief nemen om een ondersteuningsteam samen te stellen. Voor de bemensing van dit ondersteuningsteam zal een beroep worden gedaan op de provincie, maar ook op de ketenpartners; VR, COA en de gemeenten zelf.

Verder inventariseren we de maatregelenpakketten op gemeentelijk- en regio (Noord/Zuid) niveau die nu of in de toekomst ingezet kunnen worden voor de opgave. Daarnaast zal het uitvoeringsprogramma ook een voorstel bevatten voor de opzet van regionale regietafels en de ondersteuning hiervan.

